

הרב ליאור שגב

חובת הסתכלות בבדיקה פנימית

שאלה

ישנם מצבים שבהם אישה או רופא מכניסים ציוד רפואי לנרתיק לצורך שאינו הלכתי. האם ישנה חובה להסתכל, כדין בבדיקה פנימית, או שניתן להתעלם, כיוון שאין חובת בבדיקה?

שאלה זו שייכת בכמה מקרים:

1. רופא המבצע אולטרסאונד – האם חייב להסתכל על הכפפה?¹
2. אישה המכניסה מוליך פרוגסטרון² בתחילת הריון – האם חייבת להסתכל על המוליך? מה הדין במקרה שראתה כתמים לפני כן ויש סבירות גבוהה שאם תסתכל היא תיאסר?

תשובה

לכאורה ניתן להוכיח שבמקום שאין חיוב בבדיקה אין צורך להסתכל, מן העובדה שאין צורך לבדוק לאחר תשמיש האם יש דם על הבעל, למרות שאם יהיה דימום דינו כדם בבדיקה פנימית. ברם ניתן לדחות ראייה זו, מפני שאחרי תשמיש ישנה מניעה מיוחדת לבדוק, 'שמא יהיה ליבו נוקפו ופורש'³.

ייתכן שניתן לתלות שאלה זו במחלוקת הב"ח (או"ח סי' ח) והמגן אברהם (שם ס"ק יא) בשאלה מדוע יש צורך לבדוק את הציציות בכל יום, ואין סומכים על חזקת הכשרות של הציצית. דעת הב"ח היא שניתן לסמוך על חזקה כזו רק בדבר הקבוע מצד טבע העולם, אך לא בדבר שתלוי במעשה, כמו בציצית שאדם הכין אותה. לעומת זאת, המגן אברהם כתב שני טעמים אחרים: (1) במקום שניתן לברר אין סומכים על החזקה. (2) במקום שבו החזקה עשויה להשתנות אין סומכים על החזקה.

1. יש להעיר שהרב יעקב אריאל פסק שבמקרה שהרופא מצא דם בבדיקה, חייב הוא להודיע זאת לאישה (עי' בספר באהלה של תורה ח"ה, סי' סז).
2. ישנם מצבים שבהם הפרשת הפרוגסטרון העצמונית של הגוף אינה מספיקה, ולכן נותנים תמיכה של פרוגסטרון בתחילת הריון. ניתן לקבלו בשני אופנים: (1) פומית - כדורים. (2) מוליך המוחדר על ידי האישה לנרתיק, עם נר ש'מולבש' עליו. את המוליך מוציאה האישה אחרי ההכנסה, ושוטפת אותו עד לשימוש הבא.
3. עי' בית יוסף, ריש סי' קפד, ורמ"א שם סעי' א.

בנידון דידן, חזקת הטהרה של האישה תלויה בבדיקת הפסק הטהרה ואינה קבועה ממילא, ולכן לפי הב"ח, במקרה שכבר נעשתה בדיקה פנימית – צריך לבדוקה. וכן לפי טעמו של הראשון של המגן אברהם – היות וניתן לבדוק, צריך לעשות זאת. אבל בנידון שכאן אין החזקה עומדת להשתנות (אלא אם כן מדובר סמוך לימי וסתה), ולכן לפי הטעם השני אין צריך לבדוק. אך ייתכן, שגם לפי טעמו של הב"ח ניתן לומר שאין צריך להסתכל – שכן התוספות בתחילת גיטין (ב ע"ב, ד"ה עד אחד) כתבו שנידה אינה בכלל 'איתחזיק איסורא', משום 'שאינה בחזקת שתראה כל שעה', ואחרי ז' ימים היא טהורה ממילא. לפי זה יש לומר שלמרות שחזקת הטהרה נוצרת על ידי הפסק הטהרה, מכל מקום החזקה שלא תראה היא ממילא ובדרך הטבע. לפי טעם זה יש לחלק בין מי שאין לה כתמים לבין מי שמדממת ש'איתרע חזקתה'.

למעשה, לפני כמה שנים שאלנו מספר פוסקים, האם הרופא חייב להסתכל בכפפה לאחר בדיקה גניקולוגית. היו פוסקים שכתבו שאם האישה אינה בהיריון והיא בימי שבעה נקיים או בימי טהרתה, ראוי שתסתכל, אבל אם היא בהיריון מהחודש השלישי ואילך, אינה צריכה להסתכל⁴. היו שכתבו שרק אם יש צירים צריכה להסתכל, אבל בשאר המקרים אינה צריכה להסתכל⁵ והיו שכתבו שבשום מקרה אין צורך להסתכל⁶.

4. הרב יצחק זילברשטיין.
5. הרב שמאי גרוס. הרב נויבירט כתב שצריכה להסתכל גם בתחילת היריון. הרב יעקב אריאל כתב שיש לבדוק רק אם האישה בזמן שחייבת לבדוק, כגון בזמן שעלולה לראות, כגון סמוך לווסתה או ללידה, אבל בזמן שיש לה חזקת טהרה אין צורך בכך.
6. הרב יקותיאל פרקש.